

ІПКЄФ
НФДУ

Міністерство охорони здоров'я України
Національний фармацевтичний університет
Інститут підвищення кваліфікації спеціалістів фармації

Матеріали

*II Науково-практичної Internet-конференції
з міжнародною участю*

ФАРМАЦЕВТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ, СТАНДАРТИЗАЦІЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ

Харків, 22 травня 2025

**ДОСЛІДЖЕННЯ АКТУАЛЬНОСТІ ФОРМУВАННЯ
КОМПЕТЕНТНОСТІ У ФАРМАЦЕВТІВ-ІНТЕРНІВ З
ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ОПІКИ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ**

*Зарічкова М. В., Братішко Ю. С., Артюх Т. О., Должнікова О. М.,
Адонкіна В. Ю.*

Інститут підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного
фармацевтичного університету, м. Харків, Україна
zarichkova@ukr.net

Вступ. В умовах воєнного стану населення України, особливо люди похилого віку, стикається з численними викликами у сфері забезпечення лікарськими засобами (ЛЗ), медичними виробами (МВ) та отримання необхідної фармацевтичної допомоги. Обмежений доступ до аптечних закладів, перебої в постачанні медикаментів, дефіцит кваліфікованих фахівців і психологічний стан пацієнтів ускладнюють надання якісної фармацевтичної опіки. Люди похилого віку потребують особливої уваги з боку фармацевтів, зокрема в частині належного консультування, профілактики поліпрагмазії та підвищення прихильності до лікування. У зв'язку з цим актуалізується необхідність формування відповідних професійних компетентностей у фармацевтів-інтернів під час проходження інтернатури.

Мета дослідження – дослідити рівень сформованості компетентностей з фармацевтичної опіки людей похилого віку серед інтернів-фармацевтів та обґрунтувати освітньо-практичні підходи до вдосконалення їх підготовки в умовах післядипломної освіти під час воєнного стану.

Методи дослідження. Аналіз інформаційних джерел та нормативно-правових актів, кабінетний та аналітичний аналіз, абстрактно-логічний, анкетне опитування фармацевтів-інтернів.

Результати дослідження. У воєнний час фармацевтична опіка людей похилого віку набуває особливого значення, адже ця категорія населення є однією з найбільш вразливих. Водночас у 2025 році в Програмі медичних гарантій розширено спектр паліативної допомоги - запроваджено послуги для пацієнтів похилого віку з коморбідними станами та віковою деменцією. Це підвищує вимоги до компетентності фармацевтів щодо належного супроводу таких осіб і актуалізує дослідження цієї тематики.

Було проведено анкетування серед фармацевтів-інтернів, які проходили навчання в інтернатурі за спеціальністю «Фармація» в ШКСФ НФаУ в 2024-2025 рр., щодо особливостей фармацевтичної опіки літніх пацієнтів. Опитування охопило 100 респондентів. Віковий розподіл респондентів показав значну частку фармацевтів-інтернів віком 25-35 років - 57,1%. За професійним стажем вибірка розподілилась наступним чином: 45,2% мають досвід 1-5 років, 35,7% – більше 5 років, а інші вказали, що тимчасово не працюють за фахом. Більшість опитуваних - 35,7% працюють у мережевих аптеках.

У результаті попереднього аналізу інформаційних джерел були встановлені основні проблеми людей похилого віку та з коморбідними

захворюваннями та окреслені можливі шляхи вирішення цих проблем і роль фармацевта для зменшення негативних наслідків (табл.).

Таблиця

Проблеми людей похилого віку та шляхи вирішення і роль фармацевта

Проблема	Причини	Шляхи вирішення	Роль фармацевта
Територіальна недоступність аптек	Закриття аптек у зонах бойових дій або тимчасової окупації ускладнює фізичний доступ до ліків	Організація мобільних аптечних пунктів, волонтерська доставка медикаментів та ін.	Надання консультацій щодо альтернативних препаратів, дистанційне консультування, дистанційна торгівля
Перебої у постачанні лікарських засобів	Дефіцит життєво необхідних ЛЗ та МВ через логістичні труднощі воєнного часу	Державне регулювання поставок, централізоване постачання гуманітарних програм	Інформування пацієнтів про наявні аналоги препаратів, допомога в замовленні ЛЗ та МВ
Коморбідність та поліпрагмазія	Велика кількість супутніх захворювань змушує пацієнтів приймати багато ліків, що збільшує ризик лікарських взаємодій	Використання електронних рецептів, систематизація призначень лікарем тощо	Оцінка взаємодії ліків, консультування щодо оптимального режиму прийому медикаментів
Фінансова недоступність препаратів	Висока вартість ЛЗ, особливо для літніх людей з обмеженими фінансовими можливостями	Розширення програм реімбурсації, державних гарантій, благодійної допомоги ін.	Інформування про державні програми підтримки, допомога у виборі більш доступних аналогів
Психоемоційний стан пацієнтів	Війна викликає стрес, тривожність, депресію, що впливає на стан здоров'я літніх людей та їх ментальне здоров'я	Психологічна підтримка, доступ до антидепресантів та заспокійливих засобів, програми ментального здоров'я	Консультування щодо безпечного прийому препаратів, рекомендації з догляду за психічним здоров'ям
Брак інформації про правильний прийом ліків	Літні люди можуть неправильно приймати препарати через складність інструкцій або забудькуватість	Інформаційно-просвітницькі програми щодо фармацевтичної грамотності	Детальне пояснення схем прийому, надання письмових рекомендацій тощо

Враховуюче вищезазначене, нами були опитані фармацевти-інтерни щодо доступності ЛЗ та МВ для літніх людей в умовах воєнного стану. Було встановлено, що 50,00% фармацевтів-інтернів оцінюють доступність ЛЗ для літніх пацієнтів в умовах воєнного стану на достатньому рівні, 47,60% респондентів вважають її частковою і 2,4% – незадовільною. Фахівці з більшим стажем (понад 10 років) частіше вважають, що доступність ліків незадовільна.

При проведенні опитування було встановлено, що серед основних труднощів літніх пацієнтів найчастіше згадуються: фінансові обмеження (87,00%), цифрова неграмотність (65,20%), фізична нездатність (44,90%) та проблеми з консультацією (29,00%) (рис. 1).

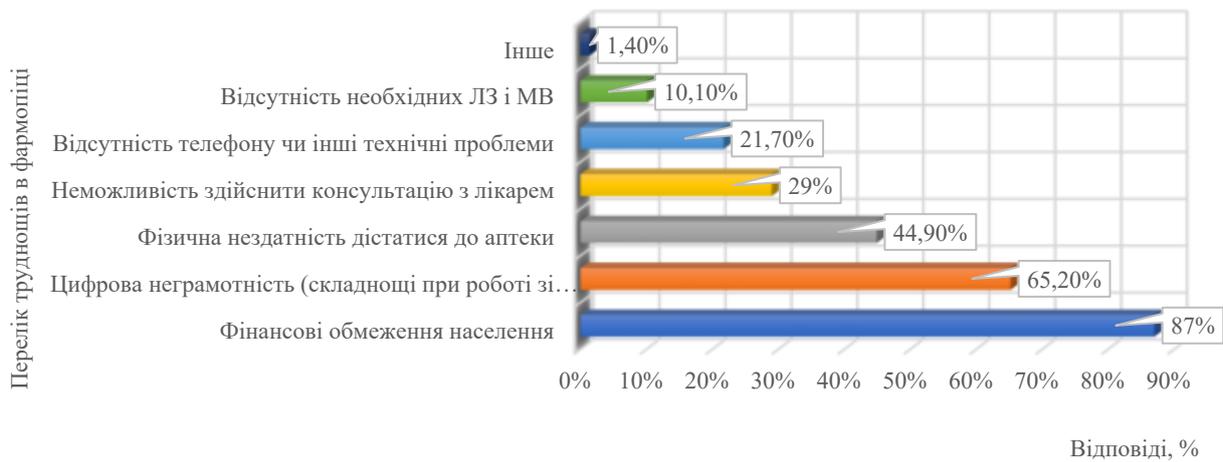

Рис 1. Основні труднощі, які виникають у літніх пацієнтів при зверненні до аптеки у воєнний час (результати опитування фармацевтів-інтернів)

Також було проаналізовано основні запити людей похилого віку в умовах воєнного стану, який продовжується вже четвертий рік, що є однією з головних причин виникнення проблем з ментальним здоров'ям. Встановлено, що 64,3% респондентів відзначили зростання запитів на психотропні та заспокійливі препарати у цій віковій групі за останні роки. Слід зазначити, що саме працівники мережевих аптеках частіше фіксують зростання запитів на психотропні засоби.

Підсумовуючи відповіді на анкету та знання, які мають фармацевти-інтерни на теперішній час, було запропоновано критично оцінити наявність у них необхідних знань, вмінь та навичок щодо проведення фармопії для цієї групи хворих та відзначити потребу в отриманні додаткової інформації чи потребу в додатковому навчанні за цим напрямком. Проаналізувавши відповіді можна стверджувати, що переважна більшість молодих спеціалістів (до 35 років) хочуть отримати сучасні знання, вміння та навички з фармопії літніх людей, проходячи навчання в інтернатурі або пройти додаткові курси з фармацевтичної опіки літніх пацієнтів – 68,10% відповідей (рис. 2).

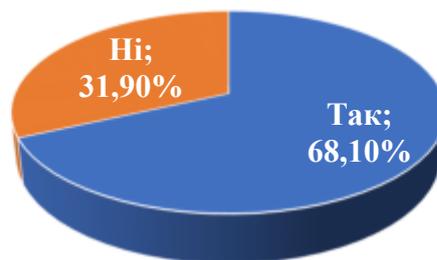

Рис.2. Рівень потреби в додаткових знаннях в надання фармопії хворих похилого віку у фармацевтів-інтернів

Висновки. У воєнний час фармацевтична опіка людей похилого віку набуває особливого значення. Результати дослідження свідчать про необхідність удосконалення освітньої програми інтернатури за спеціальністю «Фармація» в ШКСФ НФаУ шляхом інтеграції тематики геріатричної фармації, моделювання клінічних ситуацій та міжпрофесійної взаємодії, що сприятиме підвищенню якості фармацевтичного обслуговування вразливих груп населення.